

Lektsioonid: Jn 3:1–5, 10; 4:1–11; Rm 14:7–12

Jutlus: Lk 6:36–42

Laulud: 132 (1–5); 314 (1–4, 5); 438 (1–3); 271 (1–4)

Olge armulised, nagu teie Isa on armuline! Ärge mõistke kohut, ja ka teie üle ei mõisteta kohut! Ärge mõistke hukka, ja ka teid ei mõisteta hukka! Andke andeks, ja teile antakse andeks! Andke, ja teile antakse – hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõt antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi.” Aga ta rääkis neile ka tähendamissõna: „Ega pime suuda pimedat juhtida teel? Eks nad mõlemad kuku auku? Ei ole jünger õpetajast üle, aga iga koolitatu on samasugune nagu ta õpetaja. Aga miks sa näed pindu oma venna silmas, palki iseenese silmas aga ei märka? Kuidas sa võid oma vennale öelda: Vend, lase ma tõmban välja pinnu, mis on su silmas! ja ise ei näe palki oma silmas? Sa silmakirjatseja, tõmba esmalt palk oma silmast, siis sa näed tõmmata välja pindu, mis on su venna silmas!

Meie Isa palve viiendas palves me palume Jumalalt: „Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele.“ See palve paneb meie suhted meie ligimestega sõltuvusse meie suhtest Jumalaga.

Inimene, kes oma igapäevaelus Jumala peale ei mõtle, lähtub teisest eeldusest: nii nagu teine teeb mulle, teen mina temale. VT-s on see mõtteviis kokku võetud sõnadega: „Silm silma vastu, hammas hamba vastu.“ Kui keegi lööb kellelgi silma või hamba välja, tuleb sama teha lööjaga – muidu ei pääse õiglus maksvusele.

Huvitav on see, et VT pole ju kirjutatud jumalatutele, vaid neile, kes tundsid Jumalat – tõsi, Moosese käskude kaudu. Niisiis on Jumal algul ise tahtnud, et reegel „hammas hamba vastu“ inimestevahelistes suhetes kehtiks.

Kuid selle põhjust on lihtne taibata. Kui inimeste vahel sellist reeglit poleks, siis oleks inimestevaheline kooselu võimatu. Igaüks teeks nõrgemale liiga ja tolle poleks mingit lootust õiglasele kohtlemisele.

Niisiis on vanatestamentlik maksim „hammas hamba vastu“ esimene reegel eristamaks inimkonda loomariigist ja andmaks üldse võimaluse inimühiskonna tekkeks, mis aga on maa peal ju paratamatu: kui inimesi on palju, peavad nad saama kuidagi koos elatud.

Nõnda võib siis öelda, et algul kirjeldatud jumalatu inimese suhtumine on tegelikult Jumala antud loomulik käitumisviis meie inimlikus südames. Lihtsalt selle vahega, et vanatestamentlikus ühiskonnas olid selle maksimi „hammas hamba vastu“ ühiskondlikuks kehtestamiseks ametisse seatud kohtunikud, kes jälgisid, et kõik toimuks korrakohaselt, mitte omakohtu vahenditega.

Mõistame, et selline maailm oli karm maailm. Ent ka praeguse maailma ühiskonnakorralduses on ju põhimõte „hammas hamba vastu“ ikkagi mingil määral säilinud karistusõiguses: kui keegi kannatab, siis tuleb alati leida süüdlane ja teda tuleb karistada. Pole võimalik, et süüdlast pole. Piltlikult öeldes tuleb seega alati leida süüdlane ja tema „hammas“ toimepandud süüteo eest „välja lüüa“.

Kuid Uus Testament, mis on kirja pandud n-ö saja kaheksakümne kraadise muutuse ajal maailmakorras, Jumala lihaks saamise ajal, õpetab midagi hoopis muud: nii, nagu meie oma võlglastele andeks anname, annab Jumal ka meile andeks.

See teadmine on tulnud meieni ainult Jeesuse Kristuse kaudu. Jh 1:17j ütleb evangelist Johannes: „Seadus on ju antud Moosese kaudu, arm ja tõde aga tulnud Jeesuse Kristuse kaudu. Keegi ei ole iialgi näinud Jumalat. Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, tema on meile teate toonud.“ Ja Jeesus ongi meile õpetanud Meie Isa palves seda põhimõtet: „Ja anna meile andeks meie võlad, nagu meiegi andeks anname oma võlglastele.“

See Jeesuse antud põhimõte tugineb eeldusele, et kõik inimesed on esmalt võlglased Jumala ees. Ja alles seejärel võib-olla üksteise ees. Seega, kui keegi teeb sulle liiga, siis arvesta sellega, et sina oled Jumalale liiga teinud enne ja teed seda pidevalt. Jumal on muidugi kõikvõimas ja Talle ei saagi

inimlike kriteeriumide järgi liiga teha. Jumalat saab aga kurvastada ja tema armastust kuritarvitada. Ja seegi on ju – ka inimlike kriteeriumide järgi – liiga tegemine!

Meie tänane kirjakoht Luuka evangeeliumist, mis sarnaneb üpris palju Jeesuse Mäejutlusega Mt 5–7, tugineb just sellele eeldusele, kui Jeesus alustab: „Olge armulised, nagu teie Isa on armuline!“

Mõni küsib, miks peaksin olema mina armuline sellele, kes mulle liiga teeb? Jeesus vastab: sellepärast, et sinu Jumal on sulle armuline! Muud põhjust polegi. 1Jh 4:19 ütleb apostel: „Meie armastame, sest tema on meid enne armastanud.“ Niisiis pole inimestevaheline armastus mitte ainult magus tunne, mis meid vahel valdab, vaid see on ka eeskuju või isegi kohustus: Jumal on meid enne armastanud, on olnud meie suhtes armuline, seepärast peame meegi armastama oma ligimest, peame olema tema suhtes armulised.

Jeesus jätkab meie kirjakohas: ärge mõistke kohut, ärge mõistke hukka, andke andeks. Mõni võib küsida: kuidas selles karmis maailmas üldse niimoodi ellu võib jääda? Tõepoolest, institutsionaalsel tasandil on kohtumõistmist tarvis. Ennist ütlesin ju ka ise, et VT-maailmas kehtis maksim „hammas hamba vastu“ ikkagi selleks, et ühiskonnas ei tekiks inimestevahelistes suhetes kaost. Oleme kõik nõus, et süüdlane peab õiglase karistuse saama.

Jeesus mõtleb mitte-kohtumõistmise, mitte-hukkamõistmise ja andeksandmise all seda, et me ei läheks esmalt süüdistama teist, vaid otsiksime kõigepealt süüd iseendas. Ja see süü ongi kergesti leitav, kui mõtleme oma suhtele Jumalaga, millest ennist juttu oli: Jumala ees oleme me alati süüdi. Selle mõttega seostub ka tähendamissõna pinnust ja palgist, mille Jeesus meie kirjakohas jutustab. Inimene, kes peab end õigeks, leiab ka olevat põhjendatud minna teise inimese elu parandama, tema „silma pindu välja tõmbama“. Samas ei mõtle inimene seda tehes oma süüle, mis tal on Jumala ees, ega märka oma „silmas olevat palki“.

Araabia vanasõna ütleb: „inimene näeb pimedas öös mustal kivil musta mardikat paremini kui uhkust oma südames.“ See vanasõna tabab hästi märki, sest selline teise silmas pinnu märkamine ja selle välja tõmbamise üritamine tuleneb vist tõepoolest suuresti uhkusest: mina olen teisest parem. Samas võib nüüd mõnel kristlasel tekkida küsimus, kas siis teisi kristlasi, kes on Jumala käskude vastu eksinud, üldse korrale kutsuda ei võigi. Võimalik, et just sellele vastates lisab Jeesus meie kirjakohas õpetuse: „Ei ole jünger õpetajast üle, aga iga koolitatu on samasugune nagu ta õpetaja.“ Võib-olla on selle ütluse mõte selles, et Jeesusel kui Jumala Pojal on õigus patuse üle kohut mõista. Ja kui keegi on järginud Kristust tõepoolest kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega, siis on talgi ehk õigus oma eksinud usuvenna või -õe üle kohut mõista, kui see vältimatult vajalikuks osutub.

Kuid et selline Kristuse-lähedus kristlase elus pole vist kuigi tavaline (ma muidugi ei välista, et meie keskel on pühakuid ja ingleid!) on Issand soovitanud appi võtta Kristuse koguduse. Jeesus ise ütleb Mt 18:15–17: „Aga kui su vend peaks patustama, siis mine, noomi teda nelja silma all! Kui ta sind kuulab, siis oled sa oma venna tagasi võitnud. Kui ta sind aga ei kuula, siis võta enesega veel üks või kaks, sest kahe või kolme tunnistaja suu läbi on kindel iga asi. Aga kui ta on neile sõnakuulmatu, siis ütle kogudusele! Aga kui ta isegi koguduse sõna ei kuula, siis olgu ta sulle nagu pagan ja tõlner!“ Niisiis on koguduses olemas siiski n-ö mehhanism, kuidas eksinud usukaaslast korrale kutsuda. Kuid see mehhanism peab seisma tõesti siiras usus ja armastuses Jumala vastu. Muidu juhtub nii nagu Jeesus meie kirjakohas ka ütleb: „Ega pime suuda pimedat juhtida teel? Eks nad mõlemad kuku auku?“ Küllap kehtib see mõte ka usutee kohta, mis on meil kõigil käia.

Ent jäägu meie kirjakohast siiski viimselt kõlama Jeesuse ilus ja südantliigutav mõte: „Andke, ja teile antakse – hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõd antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi.“ See „rüpp“, millest Jeesus siin kõneleb peab viitama taskusarnasele riietuseosale hommikumaaalase riietuses. Ka VT-s on seda mainitud, kuid hoopis negatiivses tähenduses. Nt Ps 79:12: „...ja tasu meie naabritele seitsmekordselt sülle nende teotamised, millega nad on teotanud sind, Issand!“

Niisiis saab Jumal inimese „rüppe“ või „sülle“ anda nii head kui halba. Kui me ise teistele anname, siis saab meie süli täis head ja jääb veel ülegi. Olen ise tihti annetamast kõhelnud – nagu Tõnisson filmis „Suvi“: raha ka ei tahaks anda, õieti polegi teist. Kuid siis on mulle meelde tulnud just see kirjakoht (või on keegi midagi sarnast mulle meelde tuletanud) ja olen siiski annetanud. Ning pean

tunnistama, et mul pole elus kunagi puudust olnud. Võib-olla tohib loota, et see täis „rüpp“ kehtib ka Viimse Kohtu kohta, kus kunagi tuleb seista. Ehkki oma tegudest muidugi õndsaks sei saa.

Ent kui hoida oma „rüppe“ tühjana, siis pole ju kindel, kas ei või sinna sattuda õnnetusi ja teotusi, millest VT-s rüpe puhul kõneldakse. Sest see, mida inimene hoiab tühjana enda tarbeks, võib täituda sellega, mis talle head ei too. Mõelgem kasvõi Jeesuse tähendamissõnale Mt 12, kus inimesest välja läinud rüve vaim pöördub sinna tagasi ja võtab endaga kaasa teist seitse vaimu, kes on kurjemad temast endast – kõik selle pärast, et inimene pole taibanud täita oma südant Jumala andidega.

Ja lõpetuseks. Mt 5:48 ütleb Jeesus Mäejutluses: „Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!“ Meie kirjakoha Luuka versioon samast Jeesuse ütleusest on siiski ilusam ja inimese jaoks isegi paremini täidetav: „Olge armulised, nagu teie Isa on armuline!“ Võib-olla me ei suuda olla täiuslikud, kuid ehk siiski armulised – Jumala abiga!

Aamen.